

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

7 ЖИЛД, 6 СОН

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА

ТОМ 7, НОМЕР 6

INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

VOLUME 7, ISSUE 6



ТОШКЕНТ-2024

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА | INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

№6 (2024) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9297-2024-6>

Бош муҳаррир:

Тўхтасинов Илҳом

п.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Бош муҳаррир ўринбосари:

Главный редактор:

Тўхтасинов Илҳом

д.п.н., профессор (Ўзбекистон)

Заместитель главного редактора:

Editor in Chief:

Tuhtasinov Ilhom

DSc. Professor (Uzbekistan)

Deputy Chief Editor

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ

Назаров Бахтиёр

академик. (Ўзбекистон)

Якуб Умарўгли

ф.ф.д., профессор (Туркия)

Алмаз Улви Биннатова

ф.ф.д., профессор (Озарбайжон)

Бокиева Гуландом

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Миннуллин Ким

ф.ф.д., профессор (Татаристон)

Махмудов Низомиддин

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Керимов Исмаил

ф.ф.д., профессор (Россия)

Жўраев Маматкул

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Куренов Рахиммамед

к.ф.н. (Туркменистон)

Кристофер Жеймс Форт

Мичиган университети (АҚШ)

Умархўжаев Мухтор

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Мирзаев Ибодулло

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Болтабоев Ҳамидулла

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Дўстмухаммедов Хуршид

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Лиходзиевский А.С.

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Сиддикова Ирода

ф.ф.д., профессор (Ўзбекистон)

Шиукашвили Тамар

ф.ф.д. (Грузия)

Туробов Бекпулат

масъул котиб, PhD, доцент
(Ўзбекистон)

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Назаров Бахтиёр

академик. (Ўзбекистон)

Якуб Умар оглы

д.ф.н., профессор (Туркия)

Алмаз Улви Биннатова

д.ф.н., профессор (Азербайджан)

Бакиева Гуландом

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Миннуллин Ким

д.ф.н., профессор (Татарстан)

Махмудов Низомиддин

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Керимов Исмаил

д.ф.н., профессор (Россия)

Джураев Маматкул

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Куренов Рахиммамед

к.ф.н. (Туркменистон)

Кристофер Джеймс Форт

Университет Мичигана (США)

Умархаджаев Мухтар

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Мирзаев Ибодулло

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Балтабаев Ҳамидулла

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Дустмухаммедов Хуршид

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Лиходзиевский А.С.

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Сиддикова Ирода

д.ф.н., профессор (Ўзбекистон)

Шиукашвили Тамар

д.ф.н. (Грузия)

Туробов Бекпулат

отв. секретарь, PhD, доцент
(Ўзбекистон)

EDITORIAL BOARD

Bakhtiyor Nazarov

academician. (Uzbekistan)

Yakub Umarogli

Doc. of philol. scien., prof. (Turkey)

Almaz Ulvi Binnatova

Doc. of philol. scien., prof. (Azerbaijan)

Bakieva Gulandom

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Minnulin Kim

Doc. of philol. scien., prof. (Tatarstan)

Mahmudov Nizomiddin

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Kerimov Ismail

Doc. of philol. scien., prof. (Russia)

Juraev Mamatkul

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Kurenov Rakhimmamed

Ph.D. Ass. Prof. (Turkmenistan)

Christopher James Fort

University of Michigan (USA)

Umarkhodjaev Mukhtar

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Mirzaev Ibodulla

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Boltaboev Hamidulla

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Dustmuhammedov Khurshid

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Lixodzievsky A.S.

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Siddiqova Iroda

Doc. of philol. scien., prof. (Uzbekistan)

Shiukashvili Tamar

Doc. of philol. scien. (Georgia)

Turobov Bekpulat

PhD Ass. prof. Senior Secretary
(Uzbekistan)

PageMaker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,

улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,

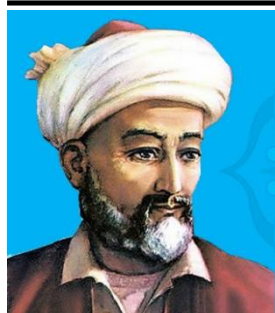
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

1. Rashidova Manzura Bakhtiyorovna THE INFLUENCE OF CONFUCIAN TRADITIONS ON THE KOREAN LANGUAGE.....	5
2. Alisher Rustamov Abduhakimovich A SYSTEM OF EXERCISES AND TASKS FOR THE DEVELOPMENT OF WRITTEN SPEECH SKILLS OF HIGH SCHOOL STUDENTS THROUGH PEDAGOGICAL DIAGNOSTICS.....	10
3. Ziyayeva Kamola Ziyaiddinovna THE LINGUISTIC AND CULTURAL DIMENSIONS OF HUMOUR: A STUDY OF SPEECH GENRES AND THEIR ROLE IN COMMUNICATIN.....	15
4. Davlatova Xulkaroy Uktamovna, Botiova Valida Shuhrat qizi SPECIFIC ASPECTS OF SPEECH COMMUNICATION AND INTERNET COMMUNICATION.....	19
5. Jo‘raqulova Mushtariy O‘ZBEK TILI PARALLEL KORPUSINING LINGVISTIK TA‘MINOTI.....	24
6. Pardayeva Iroda Mamayunusovna ALISHER NAVOIY IJODIDA AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR TASVIRI.....	29
7. Aliyeva Zebo Akram qizi MIRATIVLIK KATEGORIYASI GRAMMATIK KO‘RSATKICH SIFATIDA.....	35
8. Mirzayev Shukurullo Abduqodir o‘g‘li TOPIK II 53- YOZISH SAVOL TURLARI VA YOZISH USULLARI.....	41
9. Bayonkhanova Iroda Furkatovna KOREYS TILINI O‘RGANISHDA MAQOLLARDAN FOYDALANISHNING AFZALLIKLARI.....	47
10. Hasanov Suhrob Shavkat ugli SYMBOLS AND ALLEGORIES IN THE PROSE OF ISAJON SULTAN.....	53
11. Улаш Нематович Бобоев МОДЕЛЬ СТРАТЕГИЙ ПЕРЕВОДА НА РУССКИЙ ЯЗЫК ШОК-ТЕЙМЕНТА В СМИ УЗБЕКИСТАНА И ФРАНЦИИ.....	60
12. Sadriddinzoda Safiya Shaxobiddinovna AMPHIBOLOGY IN ENGLISH RELIGIOUS LEXICOLOGY.....	65
13. Eshimova Sharofat Kenjaboyevna SINESTEZIYA - METAFORANING BIR TURI SIFATIDA.....	70
14. Umirzoqova Oynisa THE COMPARATIVE ANALYSIS OF THE TEMPORAL CATEGORY IN UZBEK AND ENGLISH LANGUAGES.....	76
15. Alibekova Dilrabo Abdiraimovna COHISION OF NATURALISM, OPTIMISM AND REALISIM IN THE WORKS OF HECTOR MALOT AND THEODOR DREISER.....	83
16. Gulirukhsor Ruzikulova Gofur kizi A COMPARATIVE ANALYSIS OF FACE-RELATED IDIOMS IN ENGLISH AND UZBEK.....	88
17. Xalimova Firuza Rustamovna MATN DOIRASIDA BADIY KONSEPTNING SHAKLLANISHI.....	96
18. Xamidova Dilorom Olimjonovna LUQMON BO‘RIXONNING “JAZIRAMADAGI ODAMLAR” ROMANIDA BADIY TILNING IFODALANISHI.....	102

19. Xaydarova Nigora Tuxtasunovna AYOL VA ERKAKLARNING MUHOQOT USULLARI.....	107
20. Shamshoda Rustamova O'SMIR BOLALAR NUTQIDAGI INNOVATSIYALAR VA ULARNING IFODALANISHI.....	112
21. Karshieva Shokhista Kholikul kizi SYNTAX AND SEMANTICS OF ERGATIVE CONSTRUCTIONS.....	119
22. Musayeva Shaxlo Kudratovna QISSALARDA IKKINCHI JAHON URUSHI DAVRI VOQEALARI TASVIRINING QIYOSIY TAHLILI. (Nosir Fozilov asarlari misolida).....	125
23. N.J.Sulaymanova IJOBIY BAHO PRAGMATIK MAZMUNINI IFODALOVCHI NUTQIY AKTLAR.....	131
24. Azimbayeva Nargiza Tuxtamuradovna O'ZBEK VA FORS TILLARIDA XULQ-ATVORNI IFODALOVCHI LEKSIK KONSTRUKSIYALAR TASNIFI.....	135
25. Yuldasheva Dilnoza Bekmuradovna THE ROLE OF UZBEK AND ENGLISH PHRASEOLOGY IN CROSS-CULTURAL COMMUNICATION.....	139
26. Gulruxsor Xoliyorova TERMINOLOGIK TEZAVURSLARNING LINGVISTIK XOSLANISHI.....	143
27. Alisher Rustamov Abduhakimovich THE HISTORY OF TEACHING AND LEARNING ENGLISH WRITING SKILLS IN UZBEKISTAN (POST-SOVIET STATE). PEDAGOGICAL DIAGNOSTIC APPROACH.....	149
28. Kubaeva Nafisa Alisher qizi UNLOCKING THE POWER OF IDIOMS: HOW FIGURATIVE LANGUAGE ENRICHES COMMUNICATION.....	154
29. Dilafro'z Amonova KOREYS ADABIYOTI TARIXIDA AYOLLAR IJODIYOTI.....	158
30. Obruyeva Gulchexra Xamrokulovna ATOQLI OTLARNING FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR TARKIBIDA APELLATIVIZATSIYAGA UCHRASHI...164	164
31. Esanova Maftuna Bahodirovna YUNON-LOTIN TIBBIYOT ATAMALARINING TARIXI VA ULARNING ZAMONAVIY TIBBIYOTDAGI O'RNI.....	168
32. Azimova Yulduz Baxtiyor qizi AVTOBIOGRAFIK DISKURSNING UMUMIY TAVSIFI.....	173
33. Maxmudova Dilshoda Kurbonbayevna KOMPOZITSION TASHKILLANISH VA PEYZAJ MODIFIKATSIYASI.....	177



INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

ISSN: 2181-9297

www.tadqiqot.uz

Xaydarova Nigora Tuxtasunovna

Andijon davlat chet tillari instituti

Ingliz tili nazariy aspektlari kafedrası

katta o'qituvchisi

AYOL VA ERKAKLARNING MULOQOT USULLARI



<https://doi.org/10.5281/zenodo.15069193>

ANNOTATSIYA

Maqolada erkaklar va ayollar o'rtasidagi ijtimoiy farqlar kundalik muloqotda qanday aks etishi ko'rib chiqiladi. Og'zaki xatti-harakatlar bo'yicha tadqiqotlarni ko'rib chiqqandan so'ng, maqola tahlilni kamroq o'rganilgan sohalarga kengaytiradi: paraverbal ifoda, xususan, har bir insonning "ideal" ovozni idrok etishiga ta'sir qiluvchi ovoz diapazoni, garchi u "tabiiy" shartli bo'lsa ham, ijtimoiy jihatdan maqbuldir.

Kalit so'zlar: erkak va ayol, muloqot, noverbal vosita, og'zaki harakat, manbaa, paraverbal ifoda, ovoz diapazoni, ideal ovoz

Khaydarova Nigora Tukhtasunovna,

Senior Lecturer,

Department of Theoretical Aspects of the English Language,

Andijan State Institute of Foreign Languages

COMMUNICATION STYLES OF WOMEN AND MEN

ABSTRACT

The article looks at how social differences between men and women are reflected in everyday communication. After reviewing research on verbal behavior, the article expands the analysis to much less researched areas: paraverbal expression, specifically the vocal range, which is influenced by each person's perception of the "ideal" voice, which is socially acceptable, even though it is "naturally" conditioned.

Keywords: man and woman, communication, nonverbal means, verbal action, source, paraverbal expression, vocal range, ideal voice

Хайдарова Нигора Тухтасуновна,

старший преподаватель кафедры теоретических

аспектов английского языка Андижанского

государственного института иностранных языков

СТИЛИ ОБЩЕНИЯ ЖЕНЩИН И МУЖЧИН

АННОТАЦИЯ

В статье рассматривается, как социальные различия между мужчинами и женщинами отражаются в повседневном общении. После обзора исследований вербального поведения статья расширяет анализ на гораздо менее изученные области: паравербальное выражение, в частности, вокальный диапазон, на который влияет восприятие каждым человеком «идеального» голоса, который является социально приемлемым, хотя и «естественно» обусловленным.

Ключевые слова: мужчина и женщина, коммуникация, невербальные средства, вербальное действие, источник, паравербальное выражение, вокальный диапазон, идеальный голос

Kirish. Til va nutq inson hayotining ajralmas qismidir. Nutq jarayonida lingvistik vositalar bilan bir qatorda, paralingvistik vositalar ham muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, ayol nutqi o'zining emotsionalligi, ifodaliligi va paralingvistik vositalarga boyligi bilan ajralib turadi. Ushbu maqolada ayol nutqida paralingvistik vositalarning ifodalanish xususiyatlari tahlil qilinadi. Og'zaki muloqot usullari biz har kuni ularning tabiati va haqiqiyligi haqida o'ylamasdan rioya qiladigan me'yor va qoidalarini o'z ichiga olgan tabaqalashtirilgan muloqot usulini tashkil qiladi. Ayollar va erkaklarning tengdoshlari bilan muloqotiga ham, ikki guruh o'rtasidagi muloqotga ham tegishli. Ushbu ishning maqsadi muloqot standartlar va qoidalarining ba'zilarini aniqlash va an'anaviy usullardan ajralgan yangi muloqot yo'llari paydo bo'lishi uchun ularning suhbatga ta'siri haqida o'quvchilarning xabardorligini oshirishdir.

Yuqorida aytib o'tganimizdek, bizning muloqotimizga asos bo'lgan ko'plab me'yorlar va qoidalar mavjud. Bu biz ularni erta bolalikdan o'rganganimizdan kelib chiqadi, ular vaziyatlarga qarab intuitiv ravishda qo'llaniladi. Yosh bolalar o'zlari yashayotgan ijtimoiy va madaniy muhitda muloqot modeliga mos ravishda so'zlashadilar. Ular salomlashish, qo'l cho'zish, xushmuomalalik qoidalari kabi "ochiq" me'yorlarni o'rganadilar. Ikkinchi holda, yashirin me'yorlar va qoidalar muhim rol o'ynaydi.

Oilaviy ovqatlanish vaqtlarida bu hodisani yaxshi namoyon bo'ladi. Aytaylik, 6 yoshgacha bo'lgan davrda ota-ota va ikki farzand, bir qiz va bir o'g'il birgalikda yashaydilar. Bu yoshda bolalarning "podishoxlik" davri hisoblanadi, ular o'zlarini qanday tutsalar, shunday qabul qilinadilar. Bunday aloqa usullari asta-sekin o'rnatiladi va keyin ongsiz ravishda qo'llaniladi. Bir nechta misollar og'zaki muloqotning o'ta murakkab shakllar atrofida tuzilganligini aniq ko'rsatib turibdi. Uning izi "nutq jamoalari" ga qarab farq qiladi. Munozara guruhlar aralash yoki bir jinsdagi odamlardan tashkil topganligiga qarab farqlar paydo bo'ladi.

Muloqot jarayonida ayol va erkaklarning nutqi ularning yoshlik vaqtlaridan shakllanadi va asta-sekin rivojlanadi. Jamiyatda tarqqiyot bosqichiga o'tadi. Shu nuqtai nazardan, erkaklar va ayollar o'rtasida farqlar mavjud bo'lib, ular turli xil og'zaki yoki og'zaki bo'lmagan nutq usullaridan foydalanadilar, masalan, til uslubi erkaklarda kuchliroq, fikrini aniq namoyon eta olish qobiliyatiga ega va ayollar esa tabiatan muloqot jarayonida emotsiyalarga, his-hayajonga berilib gapiradilar. Ayollarda muloqot jarayonida yuqoridagi keltirilgan sifatlar bo'lgani uchun ular "kuchsiz til" dan foydalanadilar. Biz ularni og'zaki muloqotning turli jihatlarida ko'rib chiqishimiz mumkin:

- Og'zaki xatti-harakatlar,
- paraverbal ifoda (ovoz balandligi jinsning ikkinchi darajali xususiyati sifatida),
- ekstraverbal xatti-harakatlar (mimika va imo-ishoralar, kulish odati).

Asosiy qism. Tildagi farqlar, birinchi navbatda, ijtimoiy farqlarni aks ettiradi va jamiyat erkaklar va ayollarga tengsiz munosabatda bo'lar ekan, har birining og'zaki xatti-harakatlarida farqlar bo'ladi. Biroq, aslida mavjud bo'lgandan ko'ra ko'proq farqlar odatda erkaklar va ayollarning xatti-harakatlariga bog'liq. Ko'pgina tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ayollar ko'pincha nutqlarini zaiflashtiradigan yoki cheklaydigan og'zaki vositalardan foydalanadilar. Bu vositalardan biri serais, pouvoir, vouldrais, zarralar kabi shart mayli va ehtimol, ehtimol, nisbatan, asosan, bir oz, qandaydir tarzda cheklovchi so'z birikmalarining takror qo'llanishidir. Ayollar erkaklarnikiga qaraganda ikki baravar, chegaralovchi iboralarni besh barobar ko'p qo'llaydilar.

Agar biror kishi bir mavzu bo'yicha aniq fikrni shakllantirmagan bo'lsa, bunday ochiq og'zaki xatti-harakatlar samarali bahs-munozaralarga taklif bo'lishi mumkin. Biroq, ijtimoiy haqiqat ko'pincha butunlay boshqacha bo'lib chiqadi. Nisbatan yaqin vaqtgacha ayollar odatda ommaviy nutqdan, shuningdek, masalan, siyosiy nutq yoki va'zlarda qo'llaniladigan rasmiy uslubdan mahrum edilar. Demak, nutq hamma uchun mavjud ekanligi haqiqatdir.

Ayollarda (va erkaklarda) his-tuyg'ularni ko'rsatadigan signallar ishonchsizlik sifatida qabul qilinadi, bu esa hissaga berilgan ahamiyatning pasayishiga olib keladi. Braun va Gilligan ayollarning so'zlashayotganda beradigan ishonchsizlik signallarini quyidagicha izohlaydilar: "Ayollarning hukm qilishni istamasligi, ko'proq ularning mavqega ega bo'lish huquqiga nisbatan noaniqligi yoki, ehtimol, bunday hukm ular uchun olib keladigan bahodan kelib chiqadi". Ayol va erkak muloqotiga nazar solsak, ayollar erkaklarnikiga qaraganda uch baravar ko'proq savollar berishadi. Savollar biz bilmagan narsaga javob berishni talab qiladi.

Ayollar dilemmaga tushib qolishadi: agar ular o'zlarining sotsializatsiya talablariga muvofiq o'zlarini ifoda etsalar, muloqotda qiyinchiliklarga duch kelishadi. Kechirim so'rash tili ayollarga mos keladi. UZR so'rash orqali bizni boshqarishga, zimdan harakatlarimizni nazorat qilishga undalganligini sezish qiyin emas.

Muhokama/Natijalar. Ayollarning nutq uslubiga oid asosiy tadqiqotlar AQShda 1980-yillarning boshlariga to'g'ri keladi. Biz bu orada ayol va erkak muloqot jarayoni o'zgargan deb taxmin qilishimiz mumkin. Buni sinab ko'rish uchun tadqiqotchilar seminar seminar jarayonida ularning suhbatga kirishuvini tahlil qildilar. Unda suhbat jarayonida guruhlardagi ayollar va erkaklarning og'zaki muloqotlari, shuningdek, xatti-harakatlarning muloqotga ta'sirini kuzatish masalasi edi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, ayol va erkaklarning nutq uslubi avvalgi tadqiqotlarga qaraganda deyarli o'zgarmagan. Og'zaki muloqotda paraverbal ifoda vositalari orqali ma'no kasb etadi, bu bizga suhbatlashuvchilarning maqsadlarini aniqlashga, uning kayfiyatini va bu sherik uchun nimani anglatishini tushunishga imkon beradi. Vokal ekspressiv vositalarni quyidagicha tasniflash mumkin: Vokal ifoda vositalariga quyidagilar kiradi:

Melodik, Balandligi, Gapning ohangi, Ovoz, Dinamik, Urg'u, Urg'u o'zgarishi, Ovoz balandligi, Ovoz o'zgarishi, Tezlik, Shift (temp), Tanaffuslar davomiyligi, Tanaffus turlari, Birgalikda, Aniqlik, Aniqlikni o'zgartirish, Zanjirlash, Talaffuz darajasi.

Paraverbal ekspressiv vositalarning har biri tinglovchining (ko'pincha stereotipik) o'ziga bo'lgan bahosi bilan bog'liq. Quyida biz ovozni ifodalash va baholashga e'tibor qaratamiz. Ovoz odatda "tabiiy" deb qabul qilinadi va umumiy fikr uni "o'zgarmas" deb hisoblaydi. Birinchidan, ovozlar faqat qisman tabiiydir. Bunda halqum konstitutsiyasi, tovush paychalarining uzunligi va tebranish salohiyati kabi fiziologik ma'lumotlarni hisobga olish kerak. Erkaklarning o'sishi paytida ovoz paychalarining rivojlanishi taxminan 12 dan 15 mm gacha, ayollarda esa bu o'sish 3 dan 4 mm gacha. Bu turli xil ovoz balandligini keltirib chiqaradi, ularning har biri o'ziga xos ijtimoiy obro'ga ega: erkak ovozi "ideal ovoz" deb hisoblanadi, bu xususiyatda ayol ovozi undan farq qiladi. Ovozlarining turli obro'ga ega bo'lishi ularning ijtimoiy va madaniy iz olishini anglatadi. Shunday qilib, ular odamlarni muayyan ijtimoiy guruhlariga ajratish va stereotipik ortiqcha va past baholarni qo'zg'atishning tegishli vositasidir. Erkaklar va ayollarning og'zaki ifodasi ko'plab tadqiqotlar mavzusi bo'lgan. Ovoz va uning balog'atga etishdan oldin va keyin qanday qabul qilinishiga oid tadqiqotlar ayniqsa kam uchraydi.

Ovoz diapazoni odatda ikki oktavadan oshadi va oddiy nutq registrlari pastki oktavada joylashgan. Ayol nutqining normal diapazoni pastki oktavada bo'lib, o'sha oktavaning taxminan yuqori yarmini o'z ichiga oladi. Biz oddiy registr deganda ovoz a'zolarining alohida tirnash xususiyati yoki charchashiga olib kelmasdan chiqarilgan barcha tovushlarni tushunamiz. Bu madaniyat ta'sirini hisobga olmagan holda berilgan reestr hisoblanadi. Pastki oktava tepasida joylashgan ikkinchi oktava asosan his-tuyg'ularni ifodalash uchun qo'llaniladi. Insonlar asabiy yoki xursand bo'lganda, mushaklarning kuchlanishi butun tanada, shu jumladan halqumda kuchayadi, bu esa ovozning ko'tarilishiga olib keladi. Yuqorida aytib o'tganimdek, har bir jinsning so'zlashuvchi ovoz diapazoni taxminan ikki oktavadan iborat: ayolning pastki oktavasi, uning normal nutq registrlari erkakning hissiy oktavasi bilan mos keladi. Ayollar gapirganda, ovozlarining balandligi erkaklarning hissiy

oktavasi mos keladi, bu ko'pincha ularda stereotiplarni keltirib chiqaradi: ayol nutqi ularning quloqlariga his-tuyg'ularga to'la eshitaladi. Ayollarning hissiy oktavasi odatda erkaklar erisha olmaydigan darajada past eshitaladi.

Bizning ijtimoiy va madaniy modellarimiz erkaklarga o'zlarining hissiy oktavasidan foydalanishga to'sqinlik qiladi. Boshqa tomondan, o'rta sinfdagi ayollar ko'pincha o'rtachadan balandroq ovozda suhbtalashadilar va bu juda yumshoq ohangda eshitaladi. Bu hodisa ko'pincha ayollarning ijtimoiy xulq-atvori bo'yicha sezilarli darajada ko'proq bosim ostida bo'lishi va erkaklarnikiga qaraganda mushaklarning umumiy kuchlanishiga ega ekanligi bilan bog'liq. Ekkert va Laverga ko'ra, G'arb madaniyatidagi ko'plab ayollar o'zlarining "kichkina qiz ovozi" voyaga yetkazishda davom etadilar. 1970-yillarda ayollarga chuqur ovozni o'stirish va balandroq gapirish tavsiya etilgan. Bu hokimiyat va yuksalish uchun yaxshi taktika ekanligi aytilgan. Ammo bunday xatti-harakatlar o'rta sinf ayollarining ijtimoiylashuviga zid keladi, ular uchun qoida davom etmoqda: yumshoq va xonimlarcha gapirish.

Ayollarning ovozi ohangdorligi ularni baholashga yordam beradi. Brendning fikriga ko'ra, erkaklar ovozida jarangdorlikni ifodalash uchun oddiy registrning faqat 2-3 tonnasidan foydalanadilar. Bu unchalik ohangdor bo'lmaydi, ozgina his-tuyg'ularni ifodalovchi ovoz taassurotini keltirib chiqaradi, biz uni "ob'ektiv" va "ishonchli" deb talqin qilishimiz mumkin. Boshqa tomondan, ayollar ovoz balandligini 4-5 tonidan foydalanadilar, shuning uchun ular yanada ohangdor va ifodali ko'rinadi. Ohalarning fikricha, baland ovoz avtoritetni ifodalovchi ovoz sifatida qabul qilinmaydi, chunki u bolaning yig'layotganiga o'xshaydi. Shunday qilib, yuqoridagi fikrlardan xulosa qilish mumkinki, ayollar o'zlarining ovozlari orqali pastroq maqomga ega hisoblanadilar.

Ko'pincha ongsiz ravishda ishlaydigan muloqot usullari orasida ekstraverbal xatti-harakatlar ham mavjud. Ko'p ekstraverbal xatti-harakatlar odamlarning muloqot holatini ko'rsatishga yordam beradi. Henli ta'kidlaganidek, "ekstraverbal muloqot hokimiyatni amalga oshirishda o'ziga xos mavqega ega. U hukmronlik va bo'ysunishning ochiq va yashirin ifodasi o'rtasidagi chegarada yotadi." Umuman olganda, suhbatdoshlar jinsidan qat'iy nazar, o'zlarining ichki ierarxiasini muntazam ravishda qayta ko'rib chiqadilar. Tana tili, yuz ifodalari va imo-ishoralardagi farqlar lahzaning ierarxiasini bildirish vositasidir. Yuqori maqomga ega bo'lganlar ko'proq o'zlarini erkin holatini qabul qilishadi, kamroq tabassum qilishadi va ko'z bilan aloqa qilishadi. Pastroq maqomga ega bo'lgan odamning tana holati yanada tarang, ular ko'proq tabassum qiladilar va doimo ko'z bilan aloqa qilishni qidiradilar. Muloqotda ikkita odamga qarab, biz ularning har birining nutqdan tashqari xatti-harakatlaridan ularning maqomi nima ekanligini aniqlashimiz mumkin. Aralash vaziyatlarda ayollar, hatto yuqori mavqega ega bo'lsalar ham, ko'proq tarang pozitsiyani egallashga, ko'proq tabassum qilishga va doimiy ravishda ko'z bilan aloqa qilishga intilishadi.

Biz shu o'rinda ko'z bilan aloqa qilishga e'tibor qaratdik, chunki u bir qator ongsiz me'yorlarni o'z ichiga oladi. Boshqa narsalar qatori, u gapirish paytida sizni tushundimi yoki davom eta olasizmi yoki yo'qligini tekshirish uchun qo'llaniladi. Buning uchun suhbatga kirishuvchilar davom etishlari mumkinligiga ishonch hosil qilishlari bilanoq qisqacha ko'z bilan aloqa qiladilar, keyin ko'p o'tmay tinglovchining tushunchasiga yangi nuqta qo'yadilar. Suhbat yakunlanishiga oz fursat qolganida, ma'ruzachi ko'z bilan aloqa qilishni davom ettiradi va shu bilan u polni qaytarishga tayyorligini bildiradi. Odatda, tinglovchilar suhbatdoshlari bilan ko'proq doimiy ko'z aloqasida bo'lishadi va so'zsiz bir-birlarini tushunadilar. Ayollar qizg'in ko'z bilan aloqa qiladilar va ko'p tasdiqlaydilar, shuning uchun mavzu ularni umuman qiziqitirmasa ham, aralash munozaralarda o'z sherigiga zavq bag'ishlaydilar va suhbatni davom ettiradilar. Ushbu turdagi qo'llab-quvvatlash ayollik xushmuomalalik uslubiga tegishli hisoblanadi.

Adabiyotlar

1. Xudoyberganova, M. (2015). "O'zbek tilida paralingvistik vositalar". Toshkent: Fan.
2. Karimova, S. (2017). "Nutq madaniyati va kommunikatsiya". Toshkent: Sharq.
3. Ismoilov, N. (2020). "Til va jamiyat: Lingvistik va paralingvistik jihatlar". Toshkent: Universitet nashriyoti.

4. David Graddol, Joan Swann, *Gender Voices*, Blackwell, Oxford, 1991.
5. Voir David Graddol, Joan Swann, *Idem*, p. 91.
6. Cf. Nancy Hoar, « Genderlect, Powerlect, and Politeness », dans Valentine/Hoar (eds.), *Women and Communicative Power*, Annandale, 1988, p. 3-15.
7. Lyn Brown, Carol Gilligan, *Die verlorene Stimme*, Campus, Frankfurt/M., 1994, p. 106.
8. Cf. Edith Slembek, « Blueh wie das veilchen im Moose... », dans H. Geissner (ed.), *Ermunterung zur Freiheit*, Scriptor, Frankfurt/M. 1990, p. 227-295
9. Peter Trudgill, « Concept et genres, prestige latent et insécurité linguistique », dans Pascal Singy (sous la dir. de), *Les Femmes et la langue. L'insécurité linguistique en question*, Delachaux et Niestlé, Paris-Lausanne, 1997, p. 37-57.
10. Courtney Constance Staley, «The Communicative Power of Women Managers : Doubts, Dilemmas, and Management Development Programs », dans Valentine et Hoar (eds.), *Women and Communicative Power*, Annandale, 1988, p. 42.
11. Lyn Brown, Carol Gilligan, *Die verlorene Stimme*, Campus, Frankfurt/M., 1994, p. 109.
- 12 Cf. Hellmut Geissner, « Über Hörmuster », dans N. Gutenberg (ed.), *Hören und Beurteilen*, Scriptor, Frankfurt/M., 1984, p. 13-56.
- 14 Cf. Edith Slembek, « Frauenstimmen hören – ein Vergleich zwischen verschiedenen Kulturen », dans H. Geissner (ed.), *Stimmen hören*, Roehrig, St. Ingbert, 2000, p. 271-78.
15. Nancy Henley, *Körperstrategien. Geschlecht, Macht und nonverbale Kommunikation*, Frankfurt/M., 1988, p. 41.
16. Cf. Edith Slembek, « Frauenstimmen in den Medien », dans Christa Heilmann (ed.), *Frauensprechen – Mönnersprechen. Geschlechtsspezifisches Sprechverhalten*, Reinhardt, München, 1995, p. 107-19.
17. Rose Coser, « Lachen in der Fakultät », dans Helga Kotthoff (ed.), *Das Gelächter der Geschlechter*, Fischer, Frankfurt/M., 1996, p. 105.
18. Helga Kotthoff (ed.), *Das Gelächter der Geschlechter*, Fischer, Frankfurt/M., 1996.
19. Pamela Fishman, « What do couples talk about when they're alone », dans D. Buttorf, E.L. Epstein (eds.), *Women's Language and Style*, Dep. of English, Univ. of Akron, 1978.

СЎЗ САНЪАТИ ХАЛҚАРО ЖУРНАЛИ

7 ЖИЛД, 6 СОН

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА

ТОМ 7, НОМЕР 6

INTERNATIONAL JOURNAL OF WORD ART

VOLUME 7, ISSUE 6

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; E-mail: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000